

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA

Biudžetinė įstaiga, Rūdninkų g. 13, 01135 Vilnius, tel. / faks. (8 5) 266 3277, el. p. komisija@vkpk.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 288700520

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2025-03- Nr. V11- (6.3E.)

Kopija
Kultūros ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL DEVYNIOLIKTOSIOS LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMO PLANO PATVIRTINIMO“ PROJEKTO (TAIS NR. 25-3209)

Valstybinė kultūros paveldo komisija (toliau – Paveldo komisija) 2025 m. kovo 7 d. neeiliniame posėdyje susipažino su Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ projektu (toliau – Projektas). Posėdyje nutarta įvardinti kultūros paveldo apsaugos problemines sritis ir siūlymus:

1. Paveldo komisija 2023 m. gegužės 26 d. priėmė sprendimą Nr. S-3(6.2.-255) „Dėl Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo, esančio užsienyje, apsaugos politikos“¹, kuriame konstatavo, kad *nėra aiškios Lietuvos reikšmingo paveldo užsienyje globos ir išsaugojimo strategijos, institucinės sistemos, atsakomybių pasiskirstymo ir kt. Todėl siūloma iš esmės iš naujo kelti Lietuvai reikšmingo paveldo užsienyje klausimą, pradedant nuo valstybės strategijos šiuo klausimu nustatymo*. Siūlome Projekte numatyti priemonę, kad bus skatinami Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo užsienyje tyrimai ir kuriama politika, kuri leistų puoselėti kultūrinį dialogą, stiprinti bendro paveldo pažinimą bei įprasminimą su užsienio partneriais.

2. Konstatuojame, kad yra nepakankamas dėmesys nekilnojamajam kultūros paveldui, todėl siūlome Projekte numatyti priemones, kuriomis būtų siekiama gerinti nekilnojamojo kultūros paveldo būklę, skatinant nevyriausybinių organizacijų, privačių iniciatyvų veiklą, fondų steigimą bei mecenavimo tradicijų kūrimą.

3. Paveldo komisija, peržiūrėjusi ir įvertinusi Kilnojamųjų kultūros vertybių įstatymo nuostatas, jose išvėlgė nemažai įvairios reikšmės trūkumų, kas konstatuota Paveldo komisijos 2022

¹ Sprendimo nuoroda Teisės aktų registre <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0484e1f0fe1111ed9978886e85107ab2>.

m. gruodžio 16 d. sprendime Nr. S-7(6.2.-253) „Dėl Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo“². Siekdami įstatymų suderinamumo ir efektyvinant kultūros paveldo apsaugą, siūlome Projekte numatyti priemonę, jog būtų parengtas Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas (nauja redakcija).

4. Paveldo komisija, sukaupusi ilgametę patirtį vertinant ir analizuojant kultūros paveldo apsaugos tendencijas bei esamą kultūros paveldo apsaugos įgyvendinimą, atsižvelgdama į Lietuvos kultūros politikos strategijoje įvardintas gaires ir esamas kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumo problemas, 2024 m. lapkričio 29 d. sprendime Nr. S-6(6.2.-263) „Dėl kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumo“³ konstatavo, kad būtina tobulinti kultūros paveldo apsaugos ir švietimo politikas ir tikslinti šių sričių bendrus prioritetus ir veiklos kryptis. Siūlome Projekte numatyti priemones, kad būtų integruoti kultūros paveldo, kaip tarpdalykinio lauko, klausimai į švietimo sritį (mokytojų kvalifikacija, profesinis rengimas, ugdymas, kompetencijų tobulinimas ir kt.).

5. Paveldo komisija nuo 2001 m. sistemingai nagrinėja, kaip Lietuvos Respublika, 1992 m. pradžioje prisijungusi prie UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos, įgyvendina šiuos tarptautinius įsipareigojimus ir užtikrina Lietuvos paveldo, įtraukto į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, išsaugojimą ir puoselėjimą. Paveldo komisija priėmė ne vieną sprendimą, kuriame konstatavo Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo problemas ir pasiūlė būdų šioms problemoms spręsti. Apie UNESCO Pasaulio paveldo sąraše esančių objektų apsaugos procesą pasisakė ir Valstybės kontrolė 2024 m. gruodžio 18 d. ataskaitoje Nr. VRE-5 „UNESCO pasaulio paveldo objektų valdymas ir saugojimas“, kurioje konstatavo, kad *Lietuvos vertybėms suteikto UNESCO pasaulio paveldo statuso nauda šaliai nėra įvertinta, 4 iš 5 vertybių valdymo sistema dar nėra patvirtinta, stebėseną neatskleidžia vertybių išskirtinės visuotinės vertės būklės*. Siūlome Projekte numatyti priemonę, kad būtų stiprinamos UNESCO pasaulio paveldo vertybių Lietuvoje valdymo ir stebėsenos sistemos, užtikrinant valstybės tarptautinių įsipareigojimų vykdymą, būtų inicijuojamas UNESCO pasaulio paveldo vertybių Lietuvoje būklės stebėsenos gairių ir poveikio pasaulio paveldo vertinimui kriterijų parengimas.

6. Projekto 6.3.7., 6.3.8., 6.3.10 ir 1.7.1 punktuose įvardytos priemonės dėl regionų politikos kultūros srityje. Siūlome atskleisti kultūros paveldo regionuose svarbą šiose priemonėse.

7. Paveldo komisija 2022 m. gruodžio 16 d. sprendime Nr. S-6(6.2.-252) „Dėl dvarų sodybų apsaugos“⁴ konstatavo, kad dvarų sodybos yra nacionalinio tapatumo formavimui svarbi paveldo

² Sprendimo nuoroda Teisės aktų registrą <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3366a4d0804f11ed8df094f359a60216>.

³ Sprendimo nuoroda Teisės aktų registrą <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/46f13702b08f11ef88c08519262548c4>.

⁴ Sprendimo nuoroda Teisės aktų registrą <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/77e11ec0804e11ed8df094f359a60216>.

dalis. Atkreiptas dėmesys į dvarų sodybų išsaugojimo ateities kartoms svarbą, esančias išskirtines kultūrinės vertes. Siūlome Projekte numatyti priemonę, kad būtų parengtas kultūros paveldo objektų – buvusių dvarų sodybų, kurių vientisumą būtina išsaugoti, sąrašas ir Dvarų paveldo išsaugojimo programa.

8. Atsižvelgiant į tai, kad Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatyta priemonė 2.6.8. *efektyvinti materialaus kultūros paveldo apsaugos valdyseną – suformuoti ir įregistruoti Nekilnojamojo turto registre reikšmingiausių piliakalnių, esančių laisvoje valstybinėje žemėje, sklypus nėra įgyvendinta*, siūlome šią priemonę tęsti ir įvardinti Projekte.

9. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. rugsėjo 4 d. nutarimu Nr. 731 patvirtinto „XX amžiaus Lietuvos laisvės kovų tyrimų ir jų sklaidos, šių kovų įamžinimo 2024–2026 metų veiksmų plano“ numatytą siekį *ugdyti Lietuvos visuomenės pilietinę savimonę ir patriotiškumą, aktualizuoti laisvės kovų paveldą ir visapusiškai plėtoti Programos tyrimų rezultatus Lietuvoje ir už jos ribų*, siūlome Projekte numatyti priemones dėl Lietuvos laisvės kovų paveldo išsaugojimo.

Paveldo komisijos pirmininkė

doc. dr. Vaidutė Ščigienė

VALSTYBINĖ
KULTŪROS
PAVELDO
KOMISIJA

Viktorija Gadeikienė, mob. tel. 8 699 13960, el. p. viktorija.gadeikiene@vkpk.lt